



Ruvhten sijte sameby v/Marcus Haanes Rensberg  
Åkervägen 26  
840 95 Funäsdalen

Saksbehandler, innvalgstelefon  
John Haakon Stensli, 73 19 93 92  
Simen Olafsen, 73 19 93 91

## Pålegg om utdriving av rein fra norsk side av riksgrensen

Statsforvalteren i Trøndelag viser til forhåndsvarsel om mulig pålegg om utdriving av rein datert 04.05.2022.

**Statsforvalteren har fattet vedtak om å pålegge Ruvhten sijte sameby å drive reinen ut av områder på norsk side av grensen og forbi sperregjerdet som går langs grensen. Reinen skal umiddelbart gis fri passasje forbi sperregjerdet. Frist for å drive ut hovedtyngden av reinen settes til 1.6 og frist for å drive ut all reinen til 15.6.2022.**

### Sakens bakgrunn

Statsforvalteren mottok 28.04.2022 skriftlig henvendelse fra nasjonalparkforvalteren for Femundsmarka, som viderefremidlet et varsel fra SNO om et større antall rein i Femundsmarka nasjonalpark. Dette er senere bekreftet i befaringsrapport fra SNO som oppgir å ha observert mellom 1000 og 1500 rein i området fra Storviglen i nord til Røa i sør og svenskegrensen i øst til Femund i vest (rapporten ligger vedlagt). I rapporten oppgis det at reinen er svensk og tilhører Ruvhten sijte sameby. Dette er senere ble bekreftet i telefonsamtale med ordförande i samebyen, Marcus Rensberg, 04.05.2022. Rensberg har senere også bekreftet dette i media ved flere anledninger.

Rensberg understreket i telefonsamtalen, også gjengitt i media, at de flyttet inn på norsk side fordi oppsagte avtaler om beiteleie på svensk side har gjort at de har fått stor mangel på egnet beiteland. I tillegg hevder de å ha beiterettigheter på norsk side av sperregjerdet fra tiden før dette gjerdet ble satt opp.

Statsforvalteren har ikke mottatt skriftlig svar på forhåndsvarselet utsendt onsdag 04.05.2022. Det har blitt gjort forsøk på å innhente muntlig svar over telefon uten at det har lyktes å komme i kontakt med Ruvhten sijte.

I det aktuelle området har flere siidaandeler tilhørende Gåebrien sijte sine vinterbeiteområder. Beitetidene for dette området i Fæmund sijte er i forskrift satt fra 15. september til 30. april.



## **Lovgrunnlag - hjemmel**

I et tilfelle som det aktuelle, vil både grensereinbeiteleven av 9. juni 1972 og reindriftsloven av 15. juni 1972 komme til anvendelse.

For grenseoverskridende reindrift gjelder grensereinbeiteleven (lov om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige av 9. juni 1972), samt forskrift om beiteområder for svensk rein i Norge av 2. juni 2005 nr. 717. Loven slår fast at «*[s]venske samers reinbeiting i Norge [bare] kan [...] foregå i de beiteområder som er fastsatt av Kongen ved forskrift.*»

Forskriften fastslår hvor det er lovlig svensk reinbeiting i Norge – i definerte områder i Troms, Nordland og i Røyrvik kommune i Trøndelag.

Når svensk rein oppholder seg i Norge uten hjemmel i grensereinbeiteleven, slår § 37 fast at reinens eier, eller den som har lovlig adgang til reindrift i det aktuelle området, har plikt til å gi melding til statsforvalteren om dette. § 37 slår videre fast statsforvalterens plikt til å varsle rette tillitsmann for distriktet, samt svenske myndigheter. Grensereinbeiteleven §§ 38 – 39 gir statsforvalteren hjemmel til å pålegge vedkommende sameby å betale beiteavgift etter nærmere angitte regler.

Etter reindriftsloven § 27 første ledd «*skal en reieneier [...] under utøvelse av sin reindrift ta hensyn til andre reieneiers reindrift og ikke utnytte beitene på en slik måte at de forringes for andre reieneiere. Reieneieren må heller ikke hindre andre i deres rettmessige utøvelse av reindrift.*»

Etter reindriftsloven § 28 første ledd skal «*[r]einen [...] holdes under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein.*»

Det følger av reindriftsloven § 74 at «*[e]nhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Overtredelse kan medføre sanksjoner og tvangstiltak etter reglene i dette kapittel.*»

Videre følger av reindriftsloven § 75 at «*[d]rives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindriftsstyret eller statsforvalteren, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør [...]*»

For å sikre gjennomføring av pålegg gitt i medhold av reindriftsloven § 75, kan statsforvalteren med hjemmel i reindriftsloven § 76 «*[...] fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylning av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. [...]*».

Videre kan statsforvalteren med hjemmel i reindriftsloven § 79 «*[...] dersom pålegg etter § 75 ikke er etterkommet, og andre tiltak ikke anses formålstjenlige, gjøre vedtak om tvangstiltak. Vedtak om tvangstiltak kan gå ut på*

1. *at det foretas nødvendig arbeid og kontroll for å få gjennomført pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein,*

*[...]*

*Utgifter ved tiltak etter paragrafen her skal bæres av reieneieren og er tvangsgrunnlag for utlegg.*»

Om reindriftsloven kommer til anvendelse på svenske samers reindrift i Norge, ble vurdert av Landbruks- og matdepartementet i en sak som gjaldt rein fra svensk sameby som beitet vinteren 2014 i Troms. Spørsmålet ble også vurdert av Sivilombudsmannen i dennes uttalelse 20.03.2015 i sak 2014-2729 og 2014-2722. Ombudsmannen sluttet i hovedtrekk seg til Landbruks- og



matdepartementets tolkning, om at reindriftsloven kommer til anvendelse på svensk reindrift i Norge, men ved motstrid går grensereinbeite-loven foran. Når det gjaldt adgangen til å fatte sanksjonsvedtak etter reindriftsloven § 75, kom ombudsmannen i motsetning til departementet til at § 75 ikke uten videre kunne anvendes ved brudd på grensereinbeite-loven med forskrifter. Imidlertid var de aktuelle påleggene om utdriving og etterfølgende tvangsmulkt også begrunnet med at beitingen var i strid med reindriftsloven § 27 og § 28. Etter § 27 skal reineiere ikke utnytte beitene på en slik måte at de forringes for andre reineiere. Av § 28 følger at reinen skal holdes under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein. Slik ombudsmannen forstod vedtakene, var dermed bruddene på reindriftsloven selvstendige grunnlag for pålegg og tvangsmulkt. Det var dermed ikke bruddene på grensereinbeite-loven og reinbeiteforskriften som alene er grunnlaget for påleggene. På denne bakgrunn kom ombudsmannen til samme konklusjon som departementet, at det forelå tilstrekkelig hjemmel til å fatte vedtak etter reindriftsloven § 75.

### **Statsforvalterens vurderinger**

#### Pålegg om opphør av ulovlig beiting

Pålegg om opphør av ulovlig beiting er hjemlet i reindriftsloven § 75 (se over).

Hovedvilkåret for vedtak etter reindriftsloven § 75 er at det må foreligge et *ulovlig forhold*.

Slik det er redegjort for over, er lovlig reinbeite for svensk rein i Norge fastsatt i forskrift som er gitt i medhold av grensebeite-loven, og det er videre klart at de områdene på norsk side hvor reinen oppholder seg nå, ikke er omfattet av denne forskriften. Med bakgrunn i rapport fra SNO og opplysninger gitt av Ruvhten sijte selv, finner Statsforvalteren det tilstrekkelig sannsynliggjort at et betydelig antall rein tilhørende Ruvhten sijte fortsatt oppholder på norsk side av grensa.

Vi har registrert at ordförande i Ruvhten sijte sameby, Marcus Rensberg, mener de har beiterettigheter på norsk side av grensa. Dette er et spørsmål som eventuelt må avklares gjennom rettsvesenet. Når det gjelder beiteretter for svenske samebyer i Norge, må statsforvalteren forholde seg til det som er rettskraftig avgjort og det som kommer frem gjennom grensereinbeite-loven med forskrift.

Slik det også er redegjort for over, er det trolig ikke tilstrekkelig å konstatere at svensk rein har beitet på norsk side i strid med grensebeite-loven med forskrift, for at sanksjoner etter reindriftsloven kap. 11 skal kunne anvendes. Vi mener imidlertid at beitingen også er et brudd på reindriftsloven § 27, ved at reinen er tatt inn i et område hvor det ikke er tillatt å ha rein i perioden 1. mai – 31. august. Fæmund er et vinterbeitedistrikt som brukes av Saanti sijte og Gåebrien sijte i lovlig beitetid. For å bevare beitene til vintersesongen, er det nødvendig at beitetidene overholdes. Et større antall svensk rein i området vil etter Statsforvalterens vurdering medføre betydelig fare for at vinterbeite for norsk rein blir forringet, og vil således være et brudd på reindriftsloven § 27.

Statsforvalteren mener også at det foreligger et klart brudd på reindriftsloven § 28, ved at reinen etter foreliggende opplysninger bevisst er tatt inn i et område hvor den kan påføre beitene skade.



### Særskilt om «offentlig interesser», «forholdsmessighetsprinsippet» og «rimelighet»

I tillegg til at det må foreligge et ulovlig forhold, må vilkåret «offentlig interesse» være oppfylt, jf. reindriftsloven § 75. Av forarbeidene til bestemmelsen fremgår det at der det foreligger et «[...] offentligrettslig vedtak, for eksempel om reintall, vil det som det klare utgangspunkt foreligge en offentlig interesse i at vedtaket etterlevs.» jf. Ot.prp.nr.25 (2006-2007) s.71. Av dette følger forutsetningsvis at et klart brudd forskrift om beitetider og en fare for at beiter blir alvorlig skadet, vil det være en offentlig interesse at blir fulgt opp.

Etter § 75 er det bare nødvendige pålegg som skal gis. Hva som anses som nødvendig vil bero på en skjønnsmessig vurdering. Ved utøvelsen av dette skjønnnet stilles det krav til hensiktsmessighet, rimelighet, likebehandling og forholdsmessighet. Med dette menes at reaksjonen ikke skal være større enn nødvendig, men samtidig skal den være egnet til å bidra til at reinen blir fjernet fra ulovlig område.

I det aktuelle tilfellet har Statsforvalteren vurdert ulike alternativer mht. hvor raskt og på hvilken måte reinen skal drives ut av området.

Reinen befinner seg i et område som delvis er terrengmessig krevende, med mye stein og blokkmark. Snøforholdene for scooterkjøring forventes å bli raskt dårligere de kommende dagene og ukene. I dette ligger at også isen på vann og vassdrag er i ferd med å gå opp. Dette tilsier at aktiv driving av reinen vil være krevende i alle fall i deler av terrenget.

Statsforvalteren har konsultert Mattilsynet om det forholdet at vi nå er inne i kalvingstida, når reinen i minst mulig grad bør utsettes for forstyrrelser. Det å forsiktig presse reinen vestfra, vurderes av Mattilsynet som forsvarlig for både drektige simler og simler med kalver som har blitt noen dager gamle. Simler med nyfødte kalver bør imidlertid få forbli i området til kalvene er i stand til å følge med mora østover.

Statsforvalteren antar at reinen frivillig vil trekke opp i fjellet etter hvert som snøen nå smelter, og så videre østover til det som er deres tradisjonelle kalvingsområde. Vi vurderer det derfor som det mest sentrale at eventuell gjeting av reinen mot øst (for å holde den på norsk side) opphører med øyeblikkelig virkning, samt at reinen sikres fri passasje forbi grensegjerdet. Vi er ikke kjent med om det pr. dag finnes tilstrekkelig med snøbruer til at reinen uhindret kan passere gjerdet. Hvis dette ikke finnes, vil vi anta at gjerdet bør legges ned på avgrensede strekninger, slik at reinen kan passere her.

Et krav om at reinen uhindret skal kunne passere østover forbi grensegjerdet, fremstår ikke som særlig tyngende. Uforholdsmessig tyngende kan det heller ikke være at det blir pålagt å øve et visst press fra vest for å få reinen til å forflytte seg østover.

Et dyrevelferdsmessig hensyn om Statsforvalteren også må vurdere, er hensynet til å bevare beitet for den norske reinen som skal bruke beitearealene neste vinter og påfølgende vintre. Dersom beitet blir negativt påvirket i vesentlig grad, vil dette kunne få stor dyrevelferdsmessig betydning for norsk rein.

### Frist for å etterkomme pålegget

Pålegg etter § 75 kan kreves gjennomført innen en fastsatt frist, jf. § 75, 2.pkt. Fristens lengde må vurderes konkret fra sak til sak og ut fra hva Ruvhten sijte har mulighet til å gjennomføre innenfor fristen.



Statsforvalteren mener etter en helhetsvurdering at en frist til 1. juni vil gi Ruvhten tilstrekkelig tid til å få det meste av reinen inn på svensk side av grensegjerdet. På dette tidspunktet må det forventes at det vil stå igjen noen simler med nyfødte kalver på norsk side av grensegjerdet. En ytterligere frist til 15. juni med å få også disse dyra forbi grensegjerdet vurderes som tilstrekkelig.

#### Forholdet til folkeretten

Når forvaltningen fatter vedtak etter kap. 11 må forholdet til folkeretten vurderes, jf. reindrifftsloven § 3, hvor det heter at reindrifftsloven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter. I forarbeidene er det sagt at det rettsvernet reindrifften har følger delvis av folkerettslige bestemmelser og at «[d]et rettsvernet reindrifften har verken kan, eller skal, settes tilside av reindrifftsloven. Nasjonal rett skal være i samsvar med dette rettsvernet. På reindrifftslovens område innebærer dette at loven må anvendes i samsvar med folkeretten, herunder ILO-konvensjon nr. 169.» (Ot.prp. nr. 25 (2005-2006) merknader til § 3).

Det fremgår av reindrifftslovens formålsparagraf at «for det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindrifftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindrifften.»

I denne saken handler det aktuelle pålegget om å sikre beitearealene for Fæmund sijte, og Statsforvalteren mener et pålegg om utdriving i dette tilfellet ikke reiser spesiell folkerettslige problemer. Dette dreier seg om en intern organisering innenfor samisk reinbeiteområde der interessene for den ene siidaen kommer opp mot den andres. Slik reindrifftslovens formålsparagraf formulerer det, må forvaltningen kunne fatte vedtak som tar sikte på å opprettholde en god organisering som ivaretar en bærekraftig (samisk) reindrift.

#### **Oppsummering og vedtak etter reindrifftsloven § 75. Opplysning om mulige tvangstiltak og klageadgang**

Statsforvalteren har etter en samlet vurdering kommet til at det vil nødvendig å pålegge at reinen til Ruvhten sijte sameby flyttes ut fra områder på norsk side for å hindre mulige skader på vinterbeiter i Fæmund sijte. Flytting av reinen vurderes som dyrevelferdsmessig forsvarlig, og pålegget vurderes å ikke være spesielt tyngende så lenge det gis god tid til flyttingen.

Statsforvalteren fatter etter dette følgende.

#### **Vedtak:**

Statsforvalteren i Trøndelag gir med hjemmel i reindrifftsloven § 75, jf. § 74, Ruvhten sijte sameby **pålegg** om å flytte reinen som i dag går i Femundsmarka i Norge, tilbake til lovlige beiteområder i Sverige. Statsforvalteren legger til grunn at lovlige beiteområder ligger øst for reingjerdet som går på begge sider av riksgrensen.

- Eventuell kantgjeting av reinen mot øst må opphøre øyeblikkelig.
- Ruvhten sijte gis frist til **1. juni** med å få hovedtyngden av dyrene tilbake til lovlige beiteområder. Fristen gjelder for hovedtyngden av flokken.
- For resterende dyr, herunder simler med nyfødte kalver, settes fristen til **15. juni**.



- Dersom sperregjerdet på riksgrensen må åpnes på strategiske steder for å oppnå dette, skal dette gjøres. Ruvhten sijte sameby pålegges også å sette opp gjerdet igjen så snart reinen er tilbake på svensk side.

#### Orientering om mulig tvangsmulkt/tvangstiltak

Som nevnt over, kan Statsforvalteren vedta tvangsmulkt eller tvangsutdriving for reneiers regning dersom pålegget ikke etterkommes. Andre tiltak kan også være aktuelle. Eventuelle tvangsmulkt eller tvangstiltak vil bli særskilt forhåndsvarslet, med en kort frist for samebyen til å uttale seg før vedtak eventuelt fattes.

#### Orientering om klageadgang

Pålegget er et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser innen tre uker fra pålegget er mottatt. Statsforvalteren har besluttet at en eventuell klage på vedtaket ikke gis oppsettende virkning, jf. forvaltningslovens § 42. Dette innebærer at utdrivingen av reinen skal gjennomføres selv om vedtaket påklages. Eventuell klage sendes til Statsforvalteren i Trøndelag, Postboks 2600, 7734 Steinkjer, eller pr e-post til [sftlpost@statsforvalteren.no](mailto:sftlpost@statsforvalteren.no).

Med hilsen

Siv Merethe G. Belbo (e.f.)  
reindriftsdirektør  
Statsforvalteren

John Haakon Stensli  
seniorrådgiver  
Statsforvalteren

*Dokumentet er elektronisk godkjent*

Vedlegg

- 1 Rapport om ulovlig beiting i Femundsmarka nasjonalpark

Kopi til:

Gåebrien sijte/ Riast-Hylling reinbeitedistrikt	v/Inge Even Danielsen, postboks 236	7374	RØROS
Saanti sijte v/ Lars Aage Brandsfjell Länsstyrelsen Jämtlands län	Tamnesveien 55 Residensgränd 7	7370 83186	BREKKEBYGD Östersund
Svahken sijte / Elgå reinbeitedistrikt	v/ Elle Merete M. Omma, Valdalsfjellet 590	2443	DREVSJØ
Landbruksdirektoratet	Postboks 1450 Vika	0116	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO